

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 11.

V Ljubljani, 16. sušca 1906.

XLVI. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasil in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštne 6 K.

Vsebina: Glasovi o učiteljski pasivni rezistenci. — Naš denarni zavod. — Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca. — V obrambo. — Namen posvečuje sredstva. — Iz naše organizacije — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — Sključena hrbtnica pri otrokih.

Glasovi o učiteljski pasivni rezistenci.

Komaj smo začeli priobčevati tozadevne članke, ki jih za sedaj završujemo v današnji številki, se je začelo z njimi tudi že baviti nekatero naše časopisje. Govorili smo odkritosrčno in pošteno, kakor se spodobi dostojnim ljudem. »Slovenec« se je zagnal zaradi teh člankov v nas v sirovem in neolikanem tonu, kakor je to njegova navada. Odgovarjamo mu z zaničevanjem in s preziranjem njegovih neotesanih inzulfov! Sram ga bodi!

Kakor smo že omenili, se je spomnil te naše zadeve tudi »Rdeči prapor«, glasilo jugoslovanske socijalne demokracije. Njegova izvajanja so resna in tehtna, zato se moramo opreti nanja, ker je tudi zadeva sama veleresna in veletehtna. Do nečesa pride **prav gotovo**, ako se ne izvrši prav kmalu dostojna regulacija učiteljskih plač. Učiteljstvo je že toliko zbujeno in organizovano, da **bo brez dvoma in na vsak način storilo odločilen korak, ako mu ne dajo kruha.**

Danes seznanjamo svoje čitatelje z glavnimi točkami imenovanega članka v »Rdečem Praporu«, ne da bi se z vsemi strinjali.

Docela naravno je, pravi člankar, da postaja učiteljstvo vedno bolj nezadovoljno s svojimi materijalnimi razmerami, ker nastaja vedno večja draginja, in pa ker se učiteljstvu z naraščajočo kulturo nalaga vedno več dela, za katero sta tudi večja duševna energija in vsestranska izobrazba predpogoja. Nezadovoljnost je opravičena. Toda kako naj prične učiteljstvo boj, da opomore temu nedostatku? Ali naj učiteljstvo štrajka, ali naj prične s pasivno rezistenco?

Pasivna rezistenca se je izkazala pri zadnjih bojih železničarjev kot jako izdatno orožje. Še bolj je vplivala pasivna rezistenca tiskarjev na našo domačo javnost, ker je bila vidna, občutna; bistva pasivne rezistence se pa ni pokazalo javnosti.

Ne tajim čisto nič, da je učitelj prav tako uslužbenec kakor delavec. Formalna razlika je sicer, ki ima jako važne posledice. Delavčev gospodar je interesiran na produktivnosti delavčeve delavne sile sam, torej poleg onih, ki so z njim v obrtovalni

zvezi, poleg konsumentov, poleg splošnosti. Gospodar učitelj je pa le administrator, upravitelj splošnosti, ki pa v sedanjih žalostnih razmerah ne čuti čisto nič ali prav malo interesa na tem, ali so uspehi v šoli dobri ali ne, ali je produktivnost učiteljske delavne sile večja ali ne. In če govorim o masi, ali pa klerikalcih, potem lahko trdim, da je tem všeč, da so srečni, ako se omejuje naobraževalno delo; masa se pa po večini ne zaveda pomena dobre šole. Tukaj torej ne bi občutili ne naprednjaki, ne klerikalci škode, ako bi se začela pasivna rezistenca v šoli, temveč le s posmehom, ali celo z nekakim veseljem bi gledali nanjo. Ako se ne motim, se je že pisalo po našem časopisju o nekakem boju, ki naj ga prične učiteljstvo, toda tak boj bi bil udarec po vodi.

Učiteljstvo se kaj pridno organizira. Učiteljska organizacija je prav tako stanovska kakor delavske organizacije, le da tam ni označeno razredno stališče; dalje je glede učiteljstva polno zakonov, ki so bili izdani v »varstvo« učiteljstva, a ga v resnici ovirajo ne le osebno, nego tudi pri poklicu in pri organizaciji. Takih ovir delavstvo nima toliko. Sedaj pa je treba pozvedeti, kdo je kriv slabih razmer pri učiteljstvu in kje je sovražnik najbolj občutljiv?

Nikakor ne bom trdil, da učiteljstvo ne pozna svojega sovražnika; pozna ga, toda doslej še nima vobče toliko stanovskega čuta, smisla za kolektivnost, da bi bilo otrslo predsodke, ki ga vežejo na meščanske privilegirane stranke. Saj učiteljstva vendar ne bomo šteli med privilegirance, zakaj privilegija, da imajo vsled svojega poklica domovinsko in pa deloma volilno pravico, mu ne neseta nič. Učiteljstvo spada med inteligentni proletariat, ki ima sicer najsvetejšo nalogo v družbi, obenem pa tudi prav podrejeno mesto kruhorborca delavca, ki ne ravna z njim »delodajalec« prav nič drugače nego podjetnik kapitalist s svojim delavcem. Pri obeh se zahteva izpolnitev dolžnosti v smislu kakršnihkoli predpisov, a dá se jima le to, kar si priborita s svojo odločnostjo.

Velika večina učiteljstva se oklepa liberalnih strank, češ, da so te za napredek. Priznati pa mora tudi učiteljstvo, da niso slovenske napredne stranke nič boljše nego klerikalne, ker, ako bi bile, ne bi bile čakale, kjer imajo prevlado, da bi se med drugim učiteljske zahteve odlašale ad calendas graecas. Vladajočim strankam gre za vlado in se

bore edino zanjo; saj vendar vemo, da bi se bila v teku let napravila lahko že velikokrat kakršnakoli politična stranka, t. j. združenje res naprednih političnih struj ali elementov, če bi se bilo hotelo napredka. To se ni zgodilo; boj za prevlado pa dosega najgrše ekstreme, in najpametnejši napredek se pobija s kolom, tako da je danes znak slovenstva skoro vobče — največja reakcionarnost.

Umevno je, da so to nezdrave razmere, v katerih ni iskati spasa in ga tudi učiteljstvo ne najde.

Omenjal sem prej, da hodi učiteljstvo večinoma z »naprednimi« strankami. Te stranke, ta podjetniški administrator v deželni zborih in odborih, v šolskih svetih, se še ni odločil za učiteljstvo, ker sam ne čuti materialne škode in pa ker je prepričan, da učiteljstvo v svoji dobri, resni volji ostane zvesto svojim načelom, ki so za njih firmo skriti slovenski naprednjaki. Ako bi pa ne imeli tega prepričanja, ne bi bili tako brez skrbi in prav radi bi napravili vsaj kompromis z učiteljstvom, da si ga ohranijo. Smešno bi pa bilo, ako bi te stranke dajale koncesije, preden je učiteljstvo kaj zahtevalo odločno od njih.

Nisem sicer prepričan, da bi tak kompromis imel uspeh, ker službeno razmerje ne tangira žepov političnih strank, temveč le splošnost in je zaradi tega naravno, da bi tudi kompromis s tako stranko ne bil zdrav, odkritosrčen, nego le političen lov, političen boj za prevlado, za karijero.

Povsem nekaj drugega bi pa nastalo, ako se postavi učiteljstvo na svoje noge. Ne maram prigovarjati učiteljstvu, da naj se proglasi za socialnodemokracijo, češ, zdaj smo pa rdečkarji. Prav priporočljivo bi pa bilo, da se učiteljstvo postavi v vrsto razrednega boja odločneje kakor doslej; ne le v organizaciji, tudi zunaj nje. Učiteljstvo ima najsvetejšo nalogo; moralo bi tudi imeti svobode in kruha. Osvoboditi se pa mora najprej samo meščanskih, privilegiranih strank, ker ne spada k njim.

Ako nastopi učiteljstvo to pot, bodo pričele stranke računati s tem in politične razmere se predrugačijo prav kmalu, obenem pa učiteljske in šolske.

Potrebna je torej najprej pasivna rezistenca v politiki — toda ne samo rezistenca, nego popolna ločitev, ker to zahtevajo učiteljski stanovski interesi.

Pasivna rezistenca ni pozitivna. Negacija sama pa ne prinese rešitve, nego le otplost; razvoj gre preko nje svojo pot. Naj se prične pasivna rezistenca kjerkoli, treba je nadomestiti nedostatek, škodo z drugačnim delom, z organizacijo, s samostojnim nastopom, ki nadomesti vse to, kar prepreča pasivna rezistenca.

Misliti si namreč ne morem pasivne rezistence, ki ne bi škodovala vsaj dvema strankama, in svojo škodo moramo popraviti. Pasivna rezistenca je torej samo tedaj primerna, ako zadene najprej krivca. Splošnost in šola direktno tukaj nista krivi. Rezistenca torej ne more biti naperjena proti šoli, proti splošnosti, nego le proti tistim, ki upravljajo šolo, ki so gospodarji pri šoli in ne store v prilog učiteljstva potrebnih reform; potem bo uspešna, pa ne predolga, ne preobčutna.

Boj se more torej najbolje izvajati izven šole. Učitelji imajo zakonito določene učiteljske konference; pri teh jim ni nujno, da bi se udeleževali razprav; to jim nič ne škoduje, ker vse tisto delo lahko opravijo na svojih društvenih shodih: da, mnogo svobodneje. Obenem se pa s takim ravnanjem podkrepljuje samostojnost učiteljstva, krepi solidarnost in prepotreben smisel za kolektivnost. Ono in to

skupaj bi bila najboljša pasivna rezistenca.

Ako se učiteljstvo osamosvoji in brezobzirno deluje kot stan, si bo pridobilo respekt, ki je potreben, da doseže svoje pravice. Učiteljstvo ima poleg tega polno pomočkov, s katerimi dosega svoj namen potom pasivne rezistence ali sicer za kolektivnost. Poiskalo jih bo.

Moto pasivne rezistence pa bodi: Čuvaj sebe in zadeni pravega sovražnika tam, kjer je najbolj občutljiv, da ga spraviš ob moč, da ga strmoglaviš.

* * *

Tako »Rdeči Prapor«. — Iz naših člankov je razvidno in jasno, koga bo najbolj udarila naša pasivna rezistenca: tiste, ki morajo skrbeti, da funkcionira ves šolski aparat. Torej je naš udarec namerjen na pravo mesto. Posledice bodo čutili seveda tudi drugi, ki bodo zaradi malomarnosti pravih krivcev tepeni po nedolžnem. Ti se naj potem maščujejo nad prvimi!

Poznamo tudi sredstva, ki lahko onemogočijo vsako funkcioniranje tistih korporacij, ki upravljajo šolstvo. Ta udarec bo pokazal še jasnejše, komu bi morala biti prva skrb, da pride učiteljstvo do kruha.

Sicer je pa prav, da vsestransko razpravljamo o tem vprašanju, saj je življenskega in eksistenčnega pomena za učiteljstvo.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca meseca svečna 1906 K 35.171.73.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kakšna bo učiteljska pasivna rezistenca?

(Konec.)

8. Kaj nam je storiti?

Videli smo, kako malo skrb ima za nas država. Naklada nam delo in nas opazuje pri tem z bistrim očesom, a pusti nas stradati. Klerikalizem nas obrekuje, zaničuje in sovraži, neprivošči nam kruha, čeprav hinavsko priznava, da ga krvavo zaslužimo za svoje važno delo in za svoj trud. Liberalizem ima za nas polno obljub in pri tem znabiti tudi dobro voljo, a pri obljubah in dobri volji je tudi ostalo, za nas ni on dosegel ničesar. Klerikalizem je naš odkrit sovražnik, liberalizem se nam predstavlja kot prijatelj, a učiteljstvo je prišlo do prepričanja: varuj nas, o Bog, naših prijateljev, sovražnikov se bomo znebili že sami! Ko so nas opazili tako izborno organizovane, pridobila bi nas vsaka stranka rada zase. Klerikalci so nam postavili za vado učitelja za deželnega poslanca, a mi se nismo ujeli na to vado, in prav smo storili. Videli smo pri zadnjem zasedanju, kako žalostno vlogo je igral ta učiteljski poslanec.

Tudi liberalizem nam je ponudil celo državno-zborski mandat za peto kurijo, kjer smo sijajno pogoreli. »Vsaka